

ESTRAT CRÍTIC

Revista d'Arqueologia

Número 3, 2009

Col·lectiu Estrat Jove

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

RESSENYES

SÉNAC, Philippe (Ed.) (2007).
Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIII-XIII siècle),
Toulouse: Méridiennes, 328 pàg.
[2-912025-35-4]

Xavier Gonzalo Arango

xavier.gonzalo@campus.uab.cat

L'origen d'aquest recull és un col·loqui anomenat "Le Maghreb al-Aqsa et la Méditerranée occidentale (IVe-XIe siècle)", que va tenir lloc a la ciutat de Fes el desembre de 2003 i que va ser organitzat per Mohammad Inaoui i Philippe Sénac, amb la col·laboració de la universitat Sidi Mohamed ben Abdellah, la institució francesa Casa de Velázquez i el Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévales de Poitiers. En el present llibre, però, es van incorporar nous treballs, que van permetre engrandir la visió de conjunt sobre les relacions que es van dur a terme a l'oest del Mediterrani durant l'Edat Mitjana, en un context de domini islàmic de tota aquesta zona, fet que va afavorir aquests contactes.

La temàtica general constitueix gairebé una novetat, ja que, com indiquen els mateixos autors, si bé al Proper Orient s'han multiplicat els treballs referents a aquestes cronologies en els últims anys, la zona nord-africana continua, a hores d'ara,

representant un buit de coneixement pel que fa a les societats que hi van habitar després del domini romano-bizantí. En aquest sentit, aquest recull d'articles esdevé un dels pocs estats de la qüestió amb intencions d'arribar a aprofundir en la recerca sobre les relacions entre les poblacions del Magrib, la Península Ibèrica i la resta de la Mediterrània occidental.

El llibre destaca també per la presència d'investigadors de gran renom i ben coneguts per aquells interessats en les societats islàmiques medievals, com el mateix editor, P.Sénac, o altres de la talla de P. Guichard o P. Cressier. Així mateix, cal remarcar la integració d'autors magrebins en aquest col·loqui; sovint s'ha volgut explicar la Història d'Àfrica des d'una òptica europea, sense comptar amb la recerca duta a terme en els països "afectats". Aquests intents d'aproximar aquests dos mons permeten una millora en el flux d'informació a banda i banda del Mediterrani, així com integrar els resultats científics sobre aspectes regionals en una visió de conjunt més àmplia i poder disposar de síntesis cada vegada més elaborades.

Un altre aspecte rellevant és la gran diversitat temàtica que s'observa en els diferents estudis. En aquest sentit, es troba a faltar algun element que

cohesioni els treballs a banda de la qüestió geogràfica, que ja és prou laxa. Així, podem trobar articles sobre temes tan dispars com la pirateria berber, els banys a al-Andalus i el Magrib, un estudi sobre les fortificacions tortosines o un altre sobre la importància de les processons durant el califat almohade. Tot i que, d'una banda, aquests reculls tan heterogenis permeten disposar d'una amplitud de mires major sobre una societat concreta, la veritat és que, en aquest cas, el resultat és, més aviat, un popurri de treballs que no permeten realitzar cap síntesi conjunta.

Som conscients que tractar de reunir un grup d'investigadors que puguin aportar nova informació sobre un tema molt concret és una tasca prou difícil en ella mateixa, així que aquesta crítica només té la intenció d'informar als futurs lectors d'aquest recull sobre el seu contingut. Reiterem, a més, la importància d'aquestes iniciatives per fer del Magrib, d'al-Andalus i de l'occident mediterrani medievals un focus d'investigació tant arqueològica com documentalista. Només amb aquest tipus d'estudis conjunts es podrà avançar en el coneixement històric de les societats islàmiques occidentals, sovint relegades en l'oblit de la nostra història eurocèntrica. ■

Bibliografia

- AZÂWÎ, A.** (2007). Les relations entre les deux rives de la Méditerranée occidentale d'après des documents médiévaux. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 271-284). Toulouse: Méridiennes.
- BENHIMA, Y.** (2007). L'économie rurale au Maghreb occidental de la conquête arabe au milieu du XIe siècle. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 225-236). Toulouse: Méridiennes.
- BROUSSE, C.** (2007). Notes sur les husun du district de Tortose. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 217-224). Toulouse: Méridiennes.
- BRUCE, T.** (2007). La place de la légitimité dans la construction d'un pouvoir taïfal. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 253-270). Toulouse: Méridiennes.
- CLÉMENT, F.** (2007). La terminologie castrale dans les sources arabes du Moyen Âge: l'approche philologique. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 237-252). Toulouse: Méridiennes.
- CRESSIER, P.** (2007). Agmat, une question de territoire(s). Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 81-96). Toulouse: Méridiennes.

- DROCOURT, N.** (2007). Al-Andalus, l'Occident chrétien et Byzance. Liens et réseaux de personnes autour des évêques Recemundo et Liutprand de Crémone: quelques hypothèses. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 57-80). Toulouse: Méridiennes.
- FENTRESS, E., & LIMANE, H.** (2007). Excavations in medieval settlement Volubilis 2000-2004. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 37-56). Toulouse: Méridiennes.
- FOURNIER, C.** (2007). Origine et développement du bain en al-Andalus et au Maghrib (VIIIe-XIe siècles) Sources et difficultés d'approche. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 201-216). Toulouse: Méridiennes.
- GHOUIRGATE, M.** (2007). Les processions, un instrument de gouvernement: quelques remarques sur le cérémonial califal almohade. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 285-308). Toulouse: Méridiennes.
- GUICHARD, P.** (2007). Une "Méditerranée berbère" durant le haut Moyen Âge? Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 9-18). Toulouse: Méridiennes.
- INAOUI, M.** (2007). Le soutien des tribus berbères aux émirs idrissides au Maghreb. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 97-182). Toulouse: Méridiennes.
- SÉNAC, P.** (2007). Le Maghreb al-Aqsâ et l'Occident chrétien (VIIIe-IXe siècles). Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 19-36). Toulouse: Méridiennes.
- TAHER, M.** (2007). Les rapports socio-économiques entre al-Andalus et le Maghrib al-Aqsa aux Xe et XIe siècles. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 183-200). Toulouse: Méridiennes.
- URVOY, D.** (2007). Ibn Rushd: une pensée incarnée. Dans P. SÉNAC (Ed.), *Le Maghreb, al-Andalus et la Méditerranée occidentale (VIIIe-XIIIe siècle)* (pp. 309-316). Toulouse: Méridiennes.